

Kelbä Heiki mõtsast ja peritüst kultuurist

Kae lk 2

Tunnõt aiandusõoppaja Kivistiku Jaan

Kae lk 3

Kuis umal aol himostõdust kilekotist täambädse ao nuhtlus om saanu

Kae lk 4

9 7714061922005

Ihamaru küläst peri kiränik Rohu Richard sai mälehtüspingi. Minevä iis-päävä oll' kiränik Rohu Richardi 130. sünnüaastapäiv. Tuul puhul tetti kiräni-gu sünnümaja kõrval Ihamaru küläkeskusõ man pidolidsõlt valla mälehtüs-pink. Pingi ragosi puust vällä uma külä kunstnik Lepiku Erkki (istus pildi pääl vagivahtsõ pingi pääl). Et kiränik Roht kirot peris hulga eläjäjuttõ, lõvvüs pingi kujondusõn hulga eläjäpäid.

RAHMANI JANI jutt ja pilt

«Mino Võromaa» parõmba kirätüü omma vällä sõglutu

«Mino Võromaa» kirätõie võistlusõlõ tull' timahava 70 tüüd. Kirotajit oll' 13 koolist, pääle Vana-Võromaa ka Seto-maalt ja esiki TaInast.

Latsi ja nuuri kirätõie võist-lust «Mino Võromaa» kõrral-das Võro instituut ja timaha-vanõ oll' jäfekõrran joba 34. Seokõrdsõ võistlusõ parõmba tüü pandas vällä instituudi kodolehe pääle.

Aituma kõigilõ ossavõtjilõ, juhendajilõ ja hindajilõ!

PARÕMBA KIROTAJA
1.–3. klassi vannusõrühm
I **Aaspere Els**, «Armastust otsman» (Kääpä põhikuul)
II–III **Laanõ Ilo**, «Kõgõ parõmb kingi-tüs» (Tilsi põhikuul)
II–III **Läniku Marleen**, «Kõgõ parõmb kingitüs» (Mõnistõ kuul)
Eräpreemiä:
Lutsari Karoliine, «Kevväi» (Tilsi põhi-kuul)
Lindenbergi Teele, «Mu kassikõnõ» (Mõnistõ kuul)

4.–6. klassi vannusõrühm
I **Plaado Maritte Arianne**, «Kodustõt kitsõtal» (Vilustõ põhikuul)
II–IV **Liivat Uba Ernst Jaak**, «Mille kah-ru talvõund makassõ» (Haani kuul)
II–IV **Rõõmusoksa Liisbet**, «Keväjät otsman» (Haani kuul)
II–IV **Henningu Lisanna**, «Tervüse-retsept» (Võro Kreutzwaldi kuul)

Piusal plaanitas pitä koolilatsi võrokeelist matkamängupäivä

6. lehekuu pääväl oodõtas 4.–5. klassi opilaisi Piusalõ põnõva-lõ võrokeelitsele matkapäävä-le. Päiv nakkas kell 10 ja ütten oodõtas lüümä nelläliikmõliidsi opilasrühmäkeisi.

Pääväl saa ilosan luudusõn liiku ja võrokeelitsit ülesandit

Eräpreemiä:
Liivat Uba Erik Hendrik, «Lumi ja lump» (Haani kuul)
Murde Kerdo, «Elevant tekse pallo nalla» (Parksepä keskuul)
Reiljani Tanel, «Kiri oppajalõ» (Võro Kreutzwaldi kuul)
Veri Ralf, «Kõik om hää, mis häste lõ-põs» (Võro Kreutzwaldi kuul)
Meri Emma, «Tulõvigu värehtin»
Juhani Eli, «Lipp lipi pääl, lapp lapi pääl, ilma nõkla tsuskmalda» (Tallinna Mustamäe gümnaasium)
Sirendi Marten, «Õgal tsirgul uma laul» (Mikämäe kuul)

7.–9. klassi vannusõrühm
I **Vegnieri Taavi**, «Andsak uni» (Vilustõ põhikuul)
II **Toobre Hendri**, «Kõgõ parõmb kingi-tüs» (Verska gümnaasium)
III **Priksi Leenu**, «Kuis ma hinnäst tõi vasta kaidsa» (Verska gümnaasium)
Eräpreemiä:
Vodi Kleer, «Ma ja mõts» (Haani kuul)
Ilvese Ragnar, «Kodominek» (Vilustõ põhikuul)
Visseli Kevin, «Kardohka-suurma-pudõn» (Vilustõ põhikuul)
Riigi Toni-Marten, «Kõgõ parõmb kingitüs» (Verska gümnaasium)

10.–12. klassi vannusõrühm
I **Langusõ Melany-Regle**, «Ikko vai naarda – inämp ei tiäki» (Vahtsõliina gümnaasium)
II **Kunnusõ Hanna-Liina**, «Veskilkäük» (Vahtsõliina gümnaasium)
III **Kausi Karmen**, «Kõgõ parõmb kingitüs» (Vahtsõliina gümnaasium)
Eräpreemiä:
Kunnusõ Hanno-Laur, «Elost hindäst» (Vahtsõliina gümnaasium)

UL

lahenda. Olõngi lõpõtas väiku süümine. Tulõ rehkendä, et kokko lätt aigu ligi 2,5 tunni.

Matkapääväle tulõkist pal-lõldas teedä anda võro keele oppajidõ ainõjao iistvõtjalõ Glaseri Maajalõ ildampa 28. mahlakuu pääväs (28.04) tel 5342 3437 vai e-posti aadrõssi pääle maajaglaser@gmail.com.

UL

Antsla noorõ härgütäse Maad prügü iist hoitma

RAHMANI JANI

Keväjäne aig passis kraammisõs. Tulõman om «Teeme ära!» talgupäiv, midä timahava soovitõdas pitä perretsõõrin ja 2+2 reegli perrä. Lisas omma mitmõl puul vällä hõigatu prügukorjamiskampaania. Üts paik, kon seo kevväi kõva prügukorjaminõ käü, om Antsla vald. Toda tetäs nuuri iistvidämisel ja här-gütüsel.

Antsla valla noorõ omma prügüteema esieräldiselt üles võtnu. Alostusõ sai tuu paari aasta iist, mõtõ tull' Antsla valla nuurivoli-kogolt. «Tuukõrdnõ nuuri-volikogu esimiis Männiste Cerda jaluf Kuldrist kodu ja korjas tii veerest prükü üles. Säält sai alostusõ mõtõ esitä SA Archimedes nuuriagõn-tuuri kaudu Euroupa soli-daarsuskorpusõlõ projekt «Antsla vald prügivabaks». Projekt kiteti hääs, saimi toolõ rahha aastas aos,» seletäs Antsla valla nuuri-tüütäjä Läätse Eerika.

Projektiraha abiga tetti keskkunnateemalinõ konvõ-rents, kon kõnõldi, kuis veidemb pakõndit pruuki, kuis rohkõmb asju vahtsõst tarvi-ta, midä prügüst tetä saa ja mille ei või prükü maaha vi-sada. Innekõkkõ saiva tuud tarkust noorõ ja koolilatsõ. Viil tetti valmis ja panti Antsla valla teie viirde üles kuus suurt silti, miä tulõtasõ miilde, et Maa ei olõ prügü-mägi, härgütäse märkmä uma ökoloogilidsõ jalajäle

RAHMANI JANI PILT

Antsla valla nuuritüütäjä Läätse Eerika sildi man, miä kuulutas, et Maa olõ-i prügümägi.

pääle ja kutsva üles asjo vaht-sõst tarvitama. Kutsuti üles ka jalotamisõ aigu tiiviiri puhtas kraamma ja tuu üleskutsmisõ pääle reagiirse päält 100 inemise. «Mi vallon saiva minevä kevjä tiiveere peris puhtas,» hindas Läätse Eerika.

Keväjäne «prügükõndminõ»
Kuigi projektiraha sai mine-vä aastak läbi, naksi inemise ka seo kevväi küsümä, kas jäl tetäs n-ü prügükõndmisõ üles-kutsminõ. Tuu tähendäs, et kut-sutas üles jalotama ja prügü-kotti ütten võtma, prügü üles korjama, tuud pildistämä ja pilti sotsiaalmeediähe üles laat-

ma. Nii tekä Antsla valla nuuri-volikogo üleskutsmisõ ka seo aasta. A mille om vaia prügü-korjamist kampaania kõrran tetä? «Ju sis inemiisil om tuud vaia. Piät olõma kuulutus ja kimmäle oodõtas tunnustust ka valla puult, et kodaniku omma nii tubli,» löüd Läätse Eerika.

Noilõ, kiä korjasõ üles nii hulga prükü, et umma prügü-kasti ei mahu vai ei taha sin-nä panda, pakutas valla puult prügü ärvidämist. Ja kuigi minevä aastak saiva vallon tiiveere küländ puhtas, jakkus korjamist ka timahava. «Ku kaia pilte, mis omma pantu Mošovihu lehe «Antsla vald

prügivabaks» kuulutusõ ala, sis prügükogussõ omma iks suurõ,» ütles Läätse Eerika. Küsumise pääle, mil-le prükü mõtsa ala viiäs, nuuritüütäjä Läätse Eerika vastada ei mõista. A tol-lõn, et noorõ omma hulga keskkunnatiidlikumba, om tä kimmäs. «Noorõ ja lat-sõ omma algataja, kutsva ummi vanõmbit kah ütten, et läämi ja korjami prügü üles. Nä omma seo ala pääl roh-kõmb koolitust saanu ja ei viska midägi maaha. Nuuri huvitasõ ka kliimateemä ja nä omma tuu alaga rohkõmb kursin.»

Kuvvõs Uma Pido peetäs 2024. aastagal

Võrokeelidse laulu- ja rahva-pido Uma Pido kõrraldus-toimkund om otsustanu järgmädse pido varõmb plaanitus aastaga jago edesi tougada. No om otsustõt, et kuvvõs Uma Pido tulõ Põlvan Indsikurmun 1. piimäkuul 2024. aastagal.

Mille sääne otsus tetti, seletäs Uma Pido projektijuht TIGASÕ MERIKE: «Keerolidsõ ao peräst om mitmõ laulupido toimu-misõ aigu muudõtu. Nii om

edesi tougatu ka XIII nuuri laulu- ja tandsupido, miä pee-täs no 2023. aastal, ja XXVIII laulu- ja XXI tantsupido, miä peetäs aastal 2025. Uma Pido kõrraldaja omma pido plaan-misõ man rehkendänü tuuga, et võrokeeline laulu- ja rahva-pido ei olõs samal aastal suuri üleriigiliidsi laulupidõga.

Ollimi no saisun, kon üle-riigiline nuuri pido olõs olnu samal aastagal ku mi Uma Pido. A teedä om, et suuri pitõ laulukava om küländ rassõ ja opminõ nõud koorilauljidõ,

esieränis latsi käest suurt tüüd. Ku samal aastagal olnu lauljil vaia viil võrokeeline laulu-kava selges saia, sis arvada, et pallo koori olõs üttest pidost är ütelnü. Uma Pido kõrralda-ja tahtva, et laulja saanu nauti pido ettevalmistust ja ildam-pa pidost rõõmu tunda. Uma Pido om koorilauljidõ jaos olnu kõgõ oodõtu, seod rõõmu ei taha näilt är võtta ja pingit mano tekütä. Taa oll' väega rassõ otsus ka tuuperäst, et üts põlvkund latsi ei pruugi võro-keelitsest laulupidost lauljana

ossa saia. Peimi plaani ka pido aasta varatsõmbas tuvva. Tuu jaos piäs koorõlõ sügüses olõ-ma valmis noodivihu, a pido ettevalmistaminõ olõ-i viil nii kavvõndalõ jõudnu. Parhilla säetäs kokko laulukavva ja tuu man loodõtas lissa saia ka koorilaulõ ja -säädide konkur-silt, miä käü kooni 1. põimu-kuuni 2021. Ka tuu olõ-i viil kimmäle teedä, kas koori üle-pää saava sügüsest vahtsõst kuun laulma naada.»

UL

MÄRGOTUS

Mõts ja kultuur

KELBÄ HEIKI,
kultuurijuht

Kõik aig ei saa äge olla

Nüüt tahetas olla kõgõn vana ja «targa» Euruupa muudu, nägemäda tuud, et inämbüisin paigun om mõts ammuilma maha raotu ja inemiisi kõüdüs luudusõga om väega kehvas jäänü. Luvvas hoobis arvosaamalda väärtüisi suurõ positiivsüsö väiku kuusõ kaonu. Alusmõtsa es olõ, tuu tähendas, et õigõ pia tuldass sääll ka suurõ mõtsa perrä.

Ma olõ põlvkunnast, kellele suurist vihmamõtsu ragomisist kõnõldi ku hullust ašast, a meid tuu joht es pututa. Sõs sai mi mõtsust Eesti krooni kattõvara ja ilmadu uhkõ olf teedä, et mi riigil om üts väärtüs, mis püsüs üle põlvkundõ.

Kattõ kruun ja salahuisi kattõva mõtsavahi. Keski es mõista viil pelädä, et kaoma nakkasõ ka nuu kattõvaras olnu mõtsa. Tõtõ om tuu, et mõtsu om kõgõ raotu ja tuud tulõgi mõistligul hulgal tetä. A ku keski inämb midägi es seletä, tull' pääle kahtlus, kas tuu, midä mi mõtsaga tetäs, om iks periselt teedä. Kas saias viil arvu, et tuu uhkõ mõts om üts vähätsist väärtüisist, mis om mi kõigi pelgupaik, mi püsümajäämise ja kultuuri kattõvara? Mi hindäsolõmisõ kattõvara.

Nüüt kõrraga omma kõik nuu suurõ mõtsa saanu kaardi pääl ragomisvalmis ja plaan omgi naa suurõmba seletämiseldä maaha rako. Ma tunnõ, et om antu teedä: mi põlvkund om saanu ragomisvalmis ja tuust tulõ vällä ka nii, et mi kultuur om vast ragomiskütse. Väärtüse muutusõ.

Perimüs ja tarkus kuulutõdas minevigu jäänüsses. Sündümine om äge, a surmast mi ei kõnõldõ, tuu tege meele hallos. Ei tahetagi arvo saia elotsõõrist, et sündümine om alostus ja ärkuulminõ lõpõtus ja

seon ilman piät tuust elotsõõrist arvo saama. Ja niimuudu kaosõ ka hengeperimüse, mis piäs mi süämele jõudma.

Ristipuiõ traditsioon ei piäs meid hiidütämä, a pandma tundma lukupidämist surma vasta. Ildaaigu kattõ jäl hulk ristipuid, selle et üts jalgrattatii om hulga «ägedämp» ku ristimõts. Ja sõs küsütäs, mille om kõrrast inämb inemiisi, kellel om vaia psüühilist api. Elo om tasakaalust välän. Tuu tasakaalu löüdmisses tulõ löüdä aigu elo pääle märgotamisõs.

Runneli Hando om kirotanu: *Ei mullast sul olegi enam suurt lugu, kui kõndima õpid parkettide pääl, sääll ununeh loodus ja loomise lugu ja kõrvadest kustub sul põldude hääl.*

Luudus lüü henge helisemä, and lõpmada inspiratsiooni luvva midägi ilosat. Luudus om tõtõstõ üts, midä saat ja piät ägedäs pidämä. Nii omgi periselt hengelise pääsemise retsept kõigil kõik aig hindäst võtta.

Löödke hindäle luudusõst tuu paik, kohe paeda. Kultuur nakkas pääle säält, kos tunnõt, et olõt luudusõ ja säält peritü kimmäs osa. Elomustri kudaminõ om mi kõigi hindä tetä.

Helüaida ja Uma Lehe märgotuisi sari.

Seo om säitsmes märgotus, miä sününüs veebilehe helüait.ee ja Uma Lehe kuuntüün. Taadsamma märgotust saat kullõlda autori esitüsen Helüaida lehe pääl.

Egä aig om millestki hää. Ku riik minevä kevväi viirusõ peräst kinni panti, nakaš rahvas vahtsit tegemisi otsma ja pallo löüdsevä jäl üles luudusõ ja mõtsa. Otsjid sai õkva nii pallo, et inemise es mahu inämp mõtsa ärki. Luudusõraa man olf kõrraga järekkõrd. Hää tuugi.

Ma esi ei olõ aastit käünü välläpakutuisi luudusrato pääl. Aoga om mi pere löüdnu peris mitu mõtsa, kon kävvü. Sääll ei tulõ ka kõgõ kipõmbal seeneaol nalalt kedägi vasta ja meil om täpsele teedä, kon kasusõ mustika, paloka, kost saa puravikkõ, kost kikkasiini. Säält lövvämi tuhat luudusõhellü ja mis päämine, rahhu. Ma lää mõtsa luudusõga läbi käümä. Sääne mõts om egäüte jaos nigu salavarandus, tuud nalalt päält uma perre keski ei tiiki.

Jõulukusõ kae kah egä aastak joba sügüse valmis. A viimäte talvõl mõtsa kuusõ perrä minnen olli kõik valmiskaetu väiku kuusõ kaonu. Alusmõtsa es olõ, tuu tähendas, et õigõ pia tuldass sääll ka suurõ mõtsa perrä.

Ma olõ põlvkunnast, kellele suurist vihmamõtsu ragomisist kõnõldi ku hullust ašast, a meid tuu joht es pututa. Sõs sai mi mõtsust Eesti krooni kattõvara ja ilmadu uhkõ olf teedä, et mi riigil om üts väärtüs, mis püsüs üle põlvkundõ.

Kattõ kruun ja salahuisi kattõva mõtsavahi. Keski es mõista viil pelädä, et kaoma nakkasõ ka nuu kattõvaras olnu mõtsa. Tõtõ om tuu, et mõtsu om kõgõ raotu ja tuud tulõgi mõistligul hulgal tetä.

A ku keski inämb midägi es seletä, tull' pääle kahtlus, kas tuu, midä mi mõtsaga tetäs, om iks periselt teedä. Kas saias viil arvu, et tuu uhkõ mõts om üts vähätsist väärtüisist, mis om mi kõigi pelgupaik, mi püsümajäämise ja kultuuri kattõvara? Mi hindäsolõmisõ kattõvara.

Nüüt kõrraga omma kõik nuu suurõ mõtsa saanu kaardi pääl ragomisvalmis ja plaan omgi naa suurõmba seletämiseldä maaha rako. Ma tunnõ, et om antu teedä: mi põlvkund om saanu ragomisvalmis ja tuust tulõ vällä ka nii, et mi kultuur om vast ragomiskütse. Väärtüse muutusõ.

PAIKLIK LUUNJA KASVUMAJA? Tegelikult palas sääll egäs juhhus paar künneld, et külm üü tomadilloomakõisilõ liiga ei tiis. Kasvumaja om tett PVC-plaadist, miä häste läuokes.

FASTRÕ MARIKO pilt

Üüpäiv tüüpäiv

Puhma ja puu ajava lehti pungast vällä, hain tsuskas uma nõna maa seest päävä poolõ. Tsigu ehitäse pessä ja laulva kõva helüga. Ütskõik, kohe kaet, kõik rühkvä hoolõga kohegi, kõik tegevä hirmsa huuga tüüd.

Om kevväi ja mõttõterä «Aigu om» võit är unõhta. Maja ümbre om hulga kraammist, aid taht kõrdategemist. Tomadilooma uutva kasvumajja kükkämist, tulõva talvõ puu riita kuioma säädminist. Ja viil mõttõtüü: midä kohe ja kuna maaha panda, kuis löüdä tuu kõgõ jaos põhitüü kõrvalt aigu?

Võro keeli om illos sõnapaar: üüpäiv tüüpäiv. Tuu tähendas midägi säänest, et tetä om nii pallo, et olõ-i aigu nõnnagi tatist puhtas pühki. Ahjah, vabandust, tatistsõst nõnast olõ-i õks viil sündsä kõnõlda...

Päävä omma pikä ja lämmä, nii et tarrõ ei kisu sukugi. Toimõndat midägi ja tunnõt, kuis pääväkiire nigu pritsiga su iho sisse D-vitamiini tsuskasõ. Nigu olõs saanu luudusõ puult üte kõrraligu vaksiini sisse.

Luudusõ vasta ei saa. Ku om kevväi, sis timä üten uma kipõ tegemiisiaoga lihtsäle om. Rühimi õnnõ hoolõga edesi!

RAHMANI JAN,
Uma Lehe päätoimõndaja

UMALEHT

Tulõ vällä egä katõ nädäli takast neläpäävä.

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro liin

E-post: info@umaleht.ee, tel 78 222 21

Kodoleht: umaleht.ee

Molovihk: facebook.com/umaleht

Päätoimõndaja: Jan Rahman, tel 56 922 841, jan@umaleht.ee
Abitoimõndaja: Kaile Kabun, info@umaleht.ee
Keeletoimõndaja: Laivi Org, laiviorg@gmail.com
Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster, latsinukk@umaleht.ee

Uma Lehe toimõndusõ kolleegium:

Tiia Allas, Külli Eichenbaum, Aapo Ilves, Kaido Kama, Ülle Kauksi, Rainer Kuuba, Evar Saar.

Välläandja: SA Kultuurileht, kl.ee

Tellmine: Express Post AS, tellimine.ee, tel 617 7717

Tõsõ kundi otsast

Ettevõtja PINDMAA AIGAR märgotas tan ilmaasju pääle tsipa tõsõ nuka alt, ku hariligult kaema harinu oltas.

86 400 sekundit valusa tulõga palamist

Minevä nätäl olf neläkümnes päiv üte mu pikäaolidsõ hää sõbra Kerdi Johannese siistilmast ärölõkist. Henge ärsaatmisõ man Talnan kaitsõvæ kalmistul Johannese umat-sidõ ja sõpruga kõnõldõn sai viil kõrd arvo, määne tuli olf tuu mehe seen, kes jõudsõ nii meeletült pallo. Tõnõ inemine tege sama pallo kümne maa-päälidse eloga kokko.

Meile kõigilõ andas üts ja sama – 86 400 sekundit üüpäävän. Küsümüs om tollõn, midä mi tuu ao joosul tetä jõvvami.

Kujotagõ ette säänest asja: egä päiv kandas ti pangakonto pääle 86 400 eurot. Kandas täämbä, kandas hummõn, kandas aasta peräst. Kandas kümne aasta peräst. Määne unik toda papõrd kokko tulõ? Ja kas mi olõmi tuu paprõnigu all õnnõligu?

A ku mõtõlda, et egä päiv kandas periselt mi kõigi kontolõ 86 400 sekundit. Kandas täämbä, tulõvikun, kandas nii

kavva, ku mi siin ilman ringi liigumi. Kuis mi toda pruugimi? Kuis mi taaga mõistami olla ja ümbre kävvü?

Johannese elo näüdas, et ku elät tävveligult ja kogo armastusõga riigile, midä sa üles ehität, sis ei olõ sul aigu kaia tollõ pääle, määne om su hindä olõk, ku pallo om su seen pinget ja stressi. Midä valusamba tulõga palat, toda rohkõmb om su ümbre noid tegeläisi, kes tahtva pangiga sinnä tullõ vett visada, veidükese kistuta.

Tuu pinge jääs tahtmada su hindä sisse. Ma olõ mitmõ sändse valgõ tulõga palanu sõbra pääle peris tihti mõtõlnu ja arvo saanu, et säändse inemise kistussõgi kipõlt ja äkki. A tuu ei tähendä, et nä mi elust lännü ommava.

Tuu tuli, midä nä omma mi ello toonu ja palama pandnu, palas viil pallo aastit mi hingen, mi seen. Täpsele nii kavva, kooni ka mi tast ilmast läämi. Sis saami pilvepiiri pääl kokko, arutami ja tulõtami miilde kõkkõ toda, mis tan tetüs sai. Et vôi-olla kunagi tagasi tullõn sama huuga edesi tetä.

Pulga Jaani mõtõlus

E-esämaa iist?

Asi alaš pääle jupp aigu tagasi. Liinu seen küll vast joba ammu, aga maalõ (väikuliina) jõusõ tuu asi ildampa. Lähät autot tankma, pistät pistuli otsa paaki ja määnegi mõmmi pruuv sullõ midägi selletä. Akustikaga om meil hāti joba kultuurimajadõn, bendsujaama katusõalunõ jääs alla kõigilõ muilõ tunnõt kultuuriasutustõlõ. Mis tuu mehekene sääll porras, tuust ma arru es saaki. Lõpus üts järjekõrran saisja opaš: vaoda alt tõnõ nupp alla. Vaodi. Anti pentsu.

Kirudi hindäle pardatso-ki kaasõ pääle: alt tõnõ nupp. Siiani om antu. Edesi lätš asi pangandustõ. Harukontoriid om saanu kombõs ilma ette hoiatamalda kinni panda. USSõ pääl om ainult määnegi telefoni-nummõr, kon kästäs hinnäst järjekõrda panda. Helisti. Pääle mõnda hukkalännüt katsõtust sai numbri kätte. Tuu ütelf mulõ nigu inemisele, et ma helistä säändse ja säändse numbri pääle (midä ma küll joba esiki tiise). Sis ütelf, et ku ma taha eestikiilset teenindüst, vaotagu 1. Vaodi, tull' uus küsimüs. Nii ma sis jõusõ noidõ vaatamiisiga nelländäle vooru, kon küsti, millega ma tõesta, kiä ma olõ. Loeti ette hulk asju, ma valisi egäs juhhus telefoni. Tuu pääle ülti, et mul om nõustajat vaia. Jupi ao peräst ülti viil, et nõustajal ei olõ mu jaos aigu, helistägu hummen. Ma es helistä.

Mõni aig tagasi jäi ma haigõs. Hirmus külmävärin ja palavik 38,5. Olf nigu sinnäpoolõ, et kaaroon vai nii. Anni arstilõ teedä. Tuu pand' mu proovi järjekõrda ja and' üte telefoninumbro. Vana jama, ainult tuu vahega, et ütskõik kui kaua ja mis aol sa tuud 1 vaotat, timä laul sullõ õks umma kolmõkiilset laulu, et vaota 1, 2 vai 3. Ma anni alla. Varstun om kunagi elänü üts miis, kiä sai massina vasta, aga tuu olf Vinne massin ja ala olf kraavikaibmine. Miis olf kah kõva miis, hüidnimega Ilmameistre. Massina omma edesi arõnõnu, mehe tsipa tagasi. Egalõ küläle ilmameistreid ei jagunõ.

Kõgõst om nätä, et meid om õnnistõ e-riigiga, kuna kollegi pääl om vaia pruuv, pallu ullust üts rahvas vällä kannatas. Rahvas, kel ei olõ kellelegi kaivada. Rahvas, kedä om innegi mõnitõt, aga nüüd pandas viil puul manu.

Mis tuu olõs masnu, ku egalõ haigõlõ inemisele olõs pandnu vastama inemise, mitte massina? Kas kumbki ministri, ei Martin Helme ega Keit Pentus ei olõs löüdnu tuu jaos raha? Ei usu.

Aga viil rassõmb küsimüs: määndse partei programmin om põhimõtõ, et automaatika suhelgu umavahel ja inemise umavahel? Muiduki, IT-spetsialisti välälä arvadu. Paistus, et ütski partei ei taha nii mõtõldagi. Mis muud sis üle jääs, ku tulõ asuta vahtsõnõ partei: Inemiste partei. Mitte antropotsentristlik, aga sääne, mia näge inemiste hāti ja tegeles ainult noidõ ärhoitmisõga.

Kõgõ muu elusaga muiduki kah, kuna inemise hääolu ripus suurõlt jaolt tõisist eläjiist är.

Inemise lülitämine massina-värgi osas tulõ är lõpõta.

PULGA JAAN

Puuviländüse kuulmeister

RAHMANI JAN

Tunnõut aiandusõoppa-jat Kivistiku Jaani omma opilasõ nimmanu oppajas suurõ tähega. Jaan esi jääs tuu kotussõ pääl tasaligus, nimmas hinnäst innekkõkõ aiandusõ opiraamatidõ kirotajas. No, pensioni-põlvõn, om timä suurõs aoviidüsses saanu ka luulõtuisi kirotamino.

Minevä kuu lõpun 75. sünnü-päivä tähistänü Kivistiku Jaan om peri Hafomaalt. 1957. aastal trehväs tä edimäst kõrda Rāpināle, kon timä veli aiakoolin käve. «Olf tsirelide häitsemise aig,» tulõtas tä miilde. Tsireli miildüse Jaanilõ väega ja kõrraga naas miildümä ka Rāpinā. Innekõkkõ aiakooli, a mitte ütsindä tuu peräst. «Ka seo kandi lämmä inemise ja läm-mi ilm võlusi minno kõrraga är.» Viil nimmas Jaan Rāpināl elämise hääs küles tuud, et varrampa olf tast muu Eestiga hää bussiihendüs: ku olli viil õkvabussi, sai tüüasjun noidõga ilostõ Talnan kävvü.

Ku Jaanil tulf aig ammotit valli, es olõ kahtlustki, et opma tulõ tulla Rāpinā kuul. Päält kooli lõpõtamist tüüt tä kats aastakka Jārvamaal Alliku sovhoosin, a sis tulf Rāpināle tagasi. Olf üte aas-ta aidnik, sis sai oppajakotus priis ja tä naas oppama edimält taimõkaitsõt ja kõõgiviländüst. A kõõõ suurõmb huvi olf Jaanil puuvilju kasvatamisõ vasta ja ku timä oppaja Tigasõ Otto pensionilõ läts, naas tä puuviländüst oppama. Tuu ammõdi pääle jäi tä pikäs aos, perän tulli viil viinamarju kasvatamisõ opiaino mano.

Aiakirändüse autor

Hindä kõõõ tähtsāmbās elotüüs pidä Kivistiku Jaan aia-raamatidõ kirotamist. Puuvilju kasvatamisõ opiraamatit olf vaia vahtsõnda ja nii tä naas ummi oppamisõmatõrjaalõ raamatis kokko säädmä. Tuu man tulf naada ka erialasõnno pääle märkmä. «Olõ erialasõnnoga väega pallo kokko puttunu ja parhillaki

RAHMANI JANI PILT

Pildi pääle taht Kivistiku Jaan jää maskiga. «Valitsust tulõ tukõ,» seletäs tä. Ei saaki arvo, kas tuu om täl üteldü muigamiisi vai om seo tõtõjutt.

viil lüü terminoloogiakomisjoni tüün ütēn,» seletäs Jaan.

Erialsõnnoga om sääne lugu, et nä omma suurin keelin, näütüses inglüse keelen tihtipääle segi. «A väiku rahva pidävä õig- git sõnno tähtsās ja ma lõvvä, et väikeisi rahvidõ ülesannõ omgi terminoloogia paika panda,» kõnõlõs Jaan. Tä tuu säändse näüte, et tihtsäle aetas segi säändse lihtsä asja nigu häitsmepung (*õiepung*) ja häitsmenupp (*õienupp*). (Võro keelen üteldäski häitsmepunga kotsilõ häitsmenupp – toim.) «Häitsmepung om puukasvõl talvõl, a ku tuu val- lä latt, sis tulõ säält vällä pallo häitsmenuppõ».

Edimädse opiraamadu kirof Jaan 1983. aastagal. Sää olf takan sõnastu erialasõnnost eesti ja vinne keelen. Jaan tulõtas miilde, et 1980. aastidõ keskpaigan käve viimāne vinnestāmise aig ja ütskõrd saadõti komisjon Rāpināle kontrolma, kuis käi vinne keele oppaminõ erialatun- nõn. Toolõ komisjonilõ sai sis tuu opiraamadu nõna ala anda ja üteldä, et opitas erialasõnno tundma ka vinne keelen. «Ja tõtõstõ, ma nõudsõgi, et opila- sõ piät vinne keeli erialasõnno tiidmä. Vinne keeli olf tuukõrd olõman hulga opiraamatit, kost

om hää mano oppi.»

Jaanil om ilmunu kümme- kund aiandusõ opiraamatut puu- viljust ja aiamarjust, suur osa noist viinamarjust. 1960. aastil olf Rāpināl üts maailma põha- poolitsõmpi viinamafaistandui- si ja nii kujonõsi viinamarjust Jaani jaos tähtsä kultuur. No om viinamarju kasvataminõ Eestin saanu huugu kõvastõ mano: om arõtõt säändsit sortõ, miä mi il- malõ vasta pidävä.

Eestin kasvatõdas ka aprikuu- sõ: Lüübnitsä külän kasvi küm- ne aasta iist neli puud, minkast no kolm viil alalõ omma ja siiä- maani villä kandva. Lüübnitsä aprikoosõ siimnist om täāmbād- ses pallo nuuri puid villākand- misõiälidses saanu, nii mitmõn Lüübnitsä aian ku kavvõmbal.

Luudusõga ei massa võidõlda

Ku Jaani käest aiandusõ kot- silõ nõvvu küssü, võtt tä jutt küläfilosoofi jutu mõõdu. Seo om tsipa idamaiõ tarkuisi ja tsipa talopoja aigu-om-mõttõ- viie muudu. Kõõõ tähtsāmb, midä aiandusõst teedä tulõ, om timä meelest tuu, et ku sa ei istuta vai ei külvä, sis ei saa sa ka saaki. Ja väega rassõ olõman hulga opiraamatit, kost

da. Aiapuu tulnu istuta nii, et juurõ omma maa seen ja ladõv taiva poolõ, mitte vastapite. Jälleki puhas tõtõ. A tuu tõõ takast tulõ vällä ka sääne kurb tõtõasi, et mõni opilanõ ei olõ tuud opma tullõn tiidnü ja om vastapite tennü: tsusanu hõ- ragu pistossa taasperilde maa sisse (ladõv allapoolõ).

Viil om aian tähtsä, et ei lasõ kaõhoināl üle kassu, tulõ iks kitsku ja kõblada. Väetāmise kotsilõ löüd Jaan, et kõõõ edi- mädse väetüse võinu aian olla kompost ja sitt. «Ku sa joba mi- neraalväetüisi kallalõ läät, sis sul piät ka tsipa tiidmisi olõma. Ja kõõõ hullõmb lugu, ku tahat naada kihvtõga taimõkaitsõt te- gemä. Sis piät olõma iks väega tark inemine. Ma ei olõ tuud perämādsel aol tennü, selle et tarkust tulõ puudu.»

Haiguisi ja mutukidõ vasta pidä Jaan tähtsās agrotehnilist tõrjõt, miä tähendäs, et tulõ kasvata sortõ, miä nii kergele haigõs ei jää ja minkalõ mutu- ka liiga ei tii. A tuu man tulõ rehkendä, et kaõhtegijä ja hai- gusõ arõnõsõ ja muutusõ kõik aig. Hirmsa huuga kõõõ vasta võitlõmisõl ei näe Jaan suurt mõtõt: ku üts aasta om kaõ- tegijit rohkõmb, sis tõnõ aasta

TINNÕ IMÄND

Laalõtav vilega: Kats laulijat

Üts väiko aid, sääl siseh pallo häitsmit, sa plaadest rata nääde vaihõl näet. Ku kitsast rata pite kõndi' võissit, noid uhkit häitsmit putussi' su kää'.

Sääl valla karikakra', krõnglililli' ja nääde keskel verpjä' liilia'. Kõrd-kõrrast vahetusõ' soolopilli', üts tinnõ imänd kuuri juhatas.

Mai lõpuh äkki häitsemä lätt tsirel, viil ināmb juunih hõngas võlssjasmiin. Nüüt hosta' ummi lehti laotasõ', mõtsviinapuu võrktarra pite hiil.

Om veetse kurb, ku süküst kuulutasõ' jäl' valgõ' loks' helläh suvõüüh, viil hallõmb külmānūisi peiolille om kokko kanda' peräh hallaüüd.

Ku märdspäiv sõs vahtsõst uarmit purõ ja häitsmit kihonõs jo külmāst maast, sõs umma aida teretāmä tulõ jäl' suvõtallituisi ihkav daam.

Kivistiku Jaan

Rāpinā kiilde pand ümbre Kalla Urmas.

või noid veidemb olla ja võit kodoaiast iks saaki saia.

Kivistiku Jaan seletäs, et aiandusõ ja ülepää kõõõ oppusõ man ei saaki otsi ainukõist ja õigõt tõtõ. Om meistriid, kiä seletäse, et näi- de jutt om selge tõtõ ja kõik muu võlss, a paari aasta pe- räst tegevä tõistmuudu ja sis om selge tõtõ tuu vahtsõnõ jutt. «Egān vahtsõn võttõn om midāgi hāäd, a ka midā- gi halva, midä mi edimält ei tiiä. Tuu om nigu sõpruga: vahtsõ sõbra man näet sa õnnõ timä väärtüisi, puudui- si ei näe. A vana sõbõr, sa tiiät timä puuduisi kah.»

Huvi kirändüse vasta

Perämādsel aol om Jaan kirotanu ka hulga luulõtuisi ja mälehtüsjuttõ ja noid raamatuna vällä andnu. Huvi kirändüse vasta om täl ammunõ: tä om ütēn lõõnu luulõkiräsaatjidõ klubin. Jaan kirotas kül selgen eesti kee- len, a mõnõ värsi om tä lask- nu Kalla Urmasõl ka rāpinā keelepruuki ümbre panda. «Võro kiil mullõ väega miil- düs ja Urmasõga meil kuun- tüü klapis,» võtt Kivistiku Jaan uma jutu kokko.

Esimuudu

Kilk

Kui ma viil väiku lats olli, sis tihtipääle laul meil ahu takan kilk. Ma tahtsõ tedä hirmsa- lõ nätä ja hiilse ligembāle. Sai vaivalt ahu ussoni, ku kilk vaiki jäi. Vanaimä ütēf, et hāste tas- sa piat minemä, nii et sammõ kuulda ei olõ. Võti sis salaja rõivakapist imä vahtsõ villad- sõ suka ja tõmsi nuu sandalette pääle. Ma esi küll ummi sam- mõ es kuulõ, aga kilk jäi õks vaiki. Umast perrest mul abi es olõ, nii ma sis kurtõsõ tuud mur- rõt naabrimehele. Ma tiise küll, et tä om üts igāvene krants, aga mis sa hādāga tiit.

Naabrimiis targuf vällä, et kuulmisen õks ei saaki asi olla, et vast om mul sääne nuhe man, miä kilki minemä aja. Kāsk mitu kõrd päävān varbavahesiid puhasta ja pääle pissimist vähāmbālt 10 kõrda raputada, et perāmīne tsilk õks kimmāle pükse sisse es tullu. Ma tei kõik nigu opatu, aga ai- nult üte kõrra sai ahusuu mant tsipa edesi.

Perākõrd sai esāl mu kan- natuisi näten mõõt täüs ja tä ütēf mullõ: «Mis sa rõibõt nii hirmsalõ hiilit, tä jo nii väiku, et ainult mikroskoobi all näet.» Ega esä mul eriline loodusõ- tundja es olõ, tä olf rohkõmb nigu viulimiis. Tugipoolõst ma usksõ tedä, kuua olli esi kah hiilmisest tüdinenü.

Tāāmbādse päävāni tiise ma, et kilk om mikroskoobiluum. Nüüd aga loi lehest, et kilgist saa varsti mii põhitoidus. Kilo noidõ jauhõ massõv 300 eu- rut ja ināmb. Koogi tegemises lätt pia puul killu jauhõ, noist saat 10 kuuki, 15 eurut kuuk (muna ja piim päälekauba). *Pole paha*, nigu klassik ütēf. Lehen paistus kilk siski jupp maad suurõmb ollõv, ku mu esä sellät. Esä olf mul viiuli- miis, kuigi vahel ülti täl ollõv kilk pään. Ma käve sis tä sän- gü man kullõman, aga es kuulõ midāgi. Valgiid sukkõ mul kah sandalette pääl es olõ, imä võtf käest ja kākse är.

Om no tuu kilk mikroskoobi- luum vai ei olõ, elusast pääst ma tedä nānnü ei olõ. Tuuperäst om minnu restoranin kerge pettä ja hainaritsikiid pakku. Om no tuu jahukilo 300 eurut vai ināmb, maamehel om noist elukiist iks rassõ kõttu täüs süvvä.

Tõsõst küllest: pallus meid siia maalõ ināmb perrā om jäänü.

Kolmas külg om kõõõ täht- sämp: süümist tulõ kõvastõ koombalõ tõmmada. Tollõ mõttõ pääle tulõ egaüts, kiä umma kõttu külle päält silmās.

Küll varsti arõtõdas sääne kilk, kedä näetki ainult mik- roskoobi all. Restoraanin om sis mikroskoop laua pääl. Küsüt kilki, kelner vasta: «Kas üts vai mitu?»

Tulõ miilde vahva sõdur Švejķ, kiä sellät ülembleitnan- dile pinitarkuisi. Et taks om toda kallimp, midä vähāmb.

Mullõ om tuu latsõpõlvõ kilk siiāmaani süāmele kallis. Mis tuust, et tedä es näe.

Olõs esä elānū, ma hiilnū viil põrõltki tõistõ tarrõ kullõma, kas täl om kilk pään. Villat- siid sukkõ om mul nüüd hindāl mitu paari.

Aga essä ei olõ.

PULGA JAAN

Priinime lugu

Rubriigin kõnõldas

perekunnanimmi periolõmisõst ja tähendüsest.

Maa ja Maat

Tāāmbä om Maa päiv, sääne päiv, ku üle ilma märgitäs, kuis mi plannõt inemiisi ahnu- sõlõ ja asutuutmisõlõ vasta pidä ja midä ette võtta. No om õkva paras kaia, kost tulõ perekunnanimi *Maa*, minkal om Eestin 19 kandjat. Veidü – kumbagi alla kuvvõ – om ka nimekujijõ *Mah* ja *Ma* kandjit.

Vanal aol pantut priinimie *Maa* om tegeligult kah hāste veidü alalõ. Sõski om tävveste kimmāle alalõ Sangastõ kihl- kunna Unikülä mõisa nimi. Sääl panti *Maa* Make Piitre küländ suurõlõ, kolmõ poja ja nellä tütrega perrele. Talunimes om hingelugõmisõn märgit kah Make (*Macko*), a vana Make

talu olf tõnõ. Mõisa priinimi tetti sõs Piitre lisanimest lühendāmi- sega. Kerikligult sai Make Piitre edimält hoobis pikembä prii- nime: *Maamees*. Tāāmbādsel nimel *Maamees* om sõski tõnõ taust: Jārvāmaa ja Setomaa.

Kanepin Kooraste mõisan panti hingelugõmisõ perrā *Maa* ütēn Jaani-Aadami talun (kutsu- tas ka Hussunga külä). Ka sääl om keriklik nimi vähä tõnõ, joba 1809. aastagal pant *Maad*. Opõtaja Roth om Jaani-Aada- mil kõrrast pandnu nime *Sool*, *Maad* ja *Külw*. Koorastõ nimi om alalõ kujul *Maat* (26 kandjat) ja *Maad* (alla 6 kandja).

Sõna *maa* võidi kirota ka sak- sa muudu, nii et *-h* om pikendüs- märk. Priinimi *Mah* panti väi- kun Kalle mõisan Jārvāmaal

(Amb) lāsk Mailõ. Esihindāst olf nimi tähendüse muutmisõ- ga, selle et Mai olf Māe Jaagupi (*Maeh Jagob's*) lāsk.

Viil om priinimie kujul *Mah* ja *Maa* nātā personaalraa- matin Virumaal. *Tomas Mah* olf peri Konju mõisast, a prii- nimmi pandmisõ aigu 1834 vast joba mõnõn tõsõn paigan.

Päämidseft om nimi *Maa* tegünü eestistāmisel: nim- mist *Andrekson*, *Mahr*, *Mül- lermann*, *Mülperk* ja *Scheibe* Põhā-Eestin, nimest *Mihkel- son* Mulgimaal Mustlan. Kol- ga vallan Soomõ lahe veeren om nimevaihutus kokku andnu viguridsõ tähendüsega fraasi: inneskine *Meria* võtsõ *Maa*: *Meria - Maa*.

SAARÕ EVAR

Kümme kleiti

Pensionäär
URMI AILI tulõtas
miilde, mäāndsit
kleite tä om kandnu.

7. kleit

Uma mälehtüstväärt säitsmen- dā, rohilidsõ krimpleen- kleidi osti Tartost Narvamāelt valmisrõividõ poodist. Olli sis viil nii peenükene, et võisõ lubada hindāle keskeltlõikõga ja alt laembas minejät puusa- sallvüuga kleiti.

Lātsi tuu kleidiga Taivaskotta tüüseldsilidest sõbranna Kristi- ni pulma. Olli sis kolmõkümne katõnõ. Pulm olf lõbus nigu iks, ku pallo nuuri ütēnkuun. Sääl sai tutvās Kristini vele Kalevi- ga. Mõtli, kon ma olõ seod ine-

REIMANNI HILDEGARDI TSEHKENDÜS

mist nānnü. Sis tulf miilde, et ku ma Taivaskua sanatooriumin olli ja külākooli latsiga ütēn ki- non kävemi, olf tuusama tummõ kähhārpää ja tummõrohihildi siilmiga poiskõnõ kah sääl.

Tollõst pulmast um mul alalõ viil pilt, kon ma istu uma rohi- lidsõ kleidiga taivaskodadõ all pingi pääl ja Kalev saais mu sālā takan. Tuu pilt um kallis mälehtis tollõst aost.

Killõr-kott

KÜRSA ERE

Viimätsel aol tulõ mul peris sakõstõ miilde üts meelepilt säitsmekümne katsandast vai ütsändäst aastakust. Põrman-du pääle olf maha pantu suuri tähti ja värvilidse meesterah- vaga SPARi kilekott. Kilekoti iist pidi vällä käümä kolm ruublit ja ma tahtsõ tuud hirmsalõ hindäle saia. Kooli pääl säändsid liiku, uhkõm- bit eski, näütüses teksapüksõ tagaotsa ja kiräga «Wrang- ler». Nuu vällämaa kirjuga kilekoti olli ummamuudu sai- susõ näütjäjä.

«SPAR-miis» põrmandu pääl, pruuvsõva imä-esä sõs mullõ, ullilõ latsõlõ, selges tetä, et plastmassist koti iist kolm ruubilt massa om ullus kuubin, ku vihu masva kats kopkast, raamadu paarküm- mend, leeväpäts katstöist ja kilu vorsti kats katsküm- mend. Juttu sai aetus pikält ja kirglidselt, a koti ma hindäle vällä kõnõli.

Värvilidse mehega kotti hoit- sõ hoolõga, voltsõ õks kokko, pandsõ kapi taadõ ja mõnikõrd võtsõ tarvita kah – kihälidse

REIMANNI HILDEGARDI TSEHKENDÜS

kasvatusõ tunni rõividõ jaos vai ku liina asja. Pruukmisõ jaos panti koti sisse viil kõvvu sanguga kapronvõrk. Nii helläste hoitult pidäsi kotikõnõ vasta mitu hääd aastat.

Neli aastakümnet ja kile- jädest kotist om saanu hirmsa

nuhtlus. Tahat vai ei, koti sa saat, eski ilma rahalda. Kõik prügükasti omma otsast otsani kilest kottõ täüs, süük poodin timä sisse pakit, ilmameren ujos tedä saarildõ tonnõ viisi ja liinan uulitsa pääl lindas nigu tsirkõ ümbretsõõri.

Tapja, muudsa nimega kil- lõr, üteldas prõlla timä kotsa- lõ. Nuurusõn ostõt kilest kott killõrd õnnõ imä-esä tengel- punga, täambädsel pääväl tapp kõik muu kah är.

A minka vai kuimuudu killõrit karista?

Suu- ja sõratõbi Rammuka kandih

1980. aastil tüüti ma Võro sotsiaalosakunnah, a nädäli- vaihõl käve õks maalõ bussiga, miä sõitsõ liinil Võro-Haa- ni-Rammuka-Aluksne. Tuu bussiliin kaotõdi tõvõ aigu är ja mi perrel tull vantsi viis verstä Misso alõvihe bussi pääle. Saa- di Võro autobaasi palvõkirä, et buss sõidasi kas vai õnnõ Rammukani. Sääl võeti minno kuulda ja transport olf jäl olõ- mah.

Suurõh hädäh olli inemise, kes kasvadi põrssid Vinnemaalõ müügis (üteharvatu mu imä). Sinnä minek kiilti kimmähe

är. Kamba pääle märgodi lok- suta Narva põrstõga. Muidogi pidi otsma sovhoosi kontorist põrsamüügi jaos tõendi. Doku- menti es anda inne, ku laada- lidse olli käünü sannah. Mitmõ pääle küteti külä kõgõ suurõmb Nagla sann, mille ussõ pääl passõ tõpratohtri, kas õks kõik mõskva hinnäst kõrralikult puhtas.

Ildampa kõnõli imä kotoh, et põrssid olf Narvah ülearvu pallo ja hinna väega odava.

Mu tädi tüüf tuudaigu pulli- laudah. Tä kõnõli, et sääli pidi inne tüü alostust ja pääle tüü lõpõtamist hinnäst vaadih mõskma, selle et parõmbit võimaluisi es olõ. Muidogi ka rõiva kõgõ vahetama. Üttealasi

pidi tädi lauda ussi ja aknit val- lalõ laskma tuulutusõ mõttõh. Lauda ussi ette olli veetu suurõ desinfitseeridü mati, kost tull üle minnä. Võõril olf muidogi eläjide mano päsemine kiiltü.

LIIRA SINGA

Ja süvvä õs antaki!

Olf keväjene taimi mahaistu- tamisõ aig. Mu väikene tütar Terje olf suvõl iks vanaimä ja vanaesä puul Sellil. Ütspäiv lätõ timä vanaesägõ Latikalõ tädi poolõ kapstataimi tuuma. Tädi lätõ aida ja Terje juusksõ üten. Tädil olf uma aiatiügõ kipõ ja timä tõi taimõ ruttu vanaesä kätte. Terje ronisi

ALOPI ENE

Latsilõ

Vastus saada' üte nädäli joosul meiliaadressi pääle latsinukk@umaleht.ee vai postiga: Uma Leht, Tartu 48, 65609 Võro.

Vastussõ mano panõ' kirja uma nimi, vannus ja kimmähe ka postiaadress.

Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit välläandit.

Latsinukka tugõva' Võro instituut ja Võro selts VKKF.

Minevä kõrra vastus: KEVÄJÄL OMMA' SUVÕ SILMÄ', A TALVÕ HAMBA'.

Avvohinna saava' RAHASEPÄ RASMUS (10) Rāpinālt ja LEIESE CARLOS-ROMAN (13) Võroft.

Vii' kokko sõnapaar ja pilt. Üts sõnapaar ja üts pilt jääse' üle. Määntse'? Nuu' saadaki meile vastussõs.

PRUUN KAHR

KIRRIV KIKAS

ROOSA PLUUSÕ

ROHILINÕ TRAKTOR

VALGÕ JÄNES

PIHLÕNÕ APÕLSIN

MUST RONK

VERREV KÄOKIRÄS

HAHK SUUKURG

KÕLLANÕ KUU

SININE LIILIA

Parm tsuskas

Nalapildiga tsuskas ütiskunda mõnõst hellembäst kotussõst Rõugõ Rebäse külä miis VARUSTINI ANDRES, tunnõt ka nimega PARM.

Tossu Tilda pajatus

Vabastaja Vanja

Ku perämine suur sõda olf läbi saanu, naas pääle suur rahvidõ rändämine. Mi väikuliina tull kah peris pallo inemiisi muialt. Ütel pääväl tull tütrik noorõ pikä poisiga imä mano ja tut- vusf tedä: «Timä om Vanja. Timä olf sõan ja vabast meid vassistõ küüdsist, et mi saasi rahulidsõlt ja õnnõligult ellä.» Lepüti kokko, et Vanja eläs näi- de man nika, ku uma elämise saa.

Naasõ – imä tütrega – popu- tiva nuurt miist mis jõudsõ. Ku Vanja lätõ tüüle remondikon- torihe, pakuti tälle kotust ütis- elämiste, a tütrik es lasõ täl sin- nä minnä. Nii armsas olf Vanja

tälle saanu. Õdagu istõ kõik kolm ümbre lavva ja jõiva tii- vett. Vanjalõ miildü, ku tii ehk tsäi olf kangõ ja häste makõ. Pernaasõl saisis nukan tsukru- kott, mis jõudsahe kahasi.

Ütel pääväl olf Vanja kaonu. Üten timäga olf lännü ka tsuk- ru, mille tütrigu imä olf speku- lantõ käest kalli raha iist ostnu. Imä lätõ joosuga raudtiijaama, mis õnnõs olf lähkün. Rong olf iin, a naas õkva minemä. Imä juussõ perrooni pite rongi kõr- val, esi hõiga: «Vanja, sahar! Vanja, sahar!» A rong vei kõr- rast kavvõmbalõ vapra vabasta- ja, kes olf kats kuldsõ süämega naist vabas päästnü ka tsukru ülejäägist...

TOSSU TILDA

Muda Mari pajatus

Kuuskümmend pluss

Ma kuuli raadiost, et kõik päält kuvvõkümne vana in- emise omma ku mitte ulli, sõs elost maaha jäänü. Nä olõ-i eloh nännü puutrit, nuti- telehvonist kõnõlõmada.

A nuu targa mehe ja naasõ unõhtasõ är, et poolõ Eestimaa oppaja omma pia 60+. Ja mis nuu pääliina poliitigu ja kirä- tsura mõtlõsõ, et oppaja tegevä distantsooppust tahvli ja kriidiga?

Nä omma hummogust õdagu- ni puutri takah, tõmbasõ nuti- telehvonni äppe ja andva latsilõ videotunnõ. Vai ku mälehtät, ku viimäte haigõmajah kävet,

vanõmbit tohtrit olf sääli ku pallo. A tüüd piät nä puutriga tegemä.

Parhilla päält katsakümne- aastadsõ olli jah tuul aol jo pensionäri, ku puutri ja karmanitelevhoni tulli. Näil olõ-s vaia uma elo jaos noid massinit. A kuvvõkümne ja säitsmekümne vaihõl tegevä inemise viil tüüd puutriga ja kotoh istusõ Mofooraamatuh.

Ku ma nuur olli, mõtli kah, et kolmõkümne-aastanõ om väega vana. A täambädsõ ütlejä omma esi kah jo üle neläkümne. Võissi mõtõlda, et 60+ omma säändse- sama noorõmbapuulsõ vanaine- mise nigu nä esiki.

MUDA MARI

Telli Uma Leht!

Telli saa ExpressPostist: tellimine.ee/umaleht
vai tel 617 7717.